

Strategi for samfunnsansvar

Samfunnsviternes strategi for samfunnsansvar i perioden 2017-2019

Vedtatt av hovedstyret i sak 71-17, november 2017

Forord

Arbeidsgruppa for samfunnsansvar ble etablert våren 2017. Erik F. Øverland, også medlem av hovedstyret, er gruppas leder. Ellers består gruppa av Synne Lysberg, Katja Khardikova, Mona Sinding Larsen, Hans Christian Kvåle og Ørjan Karlsson. Strategien er ført i pennen av Eirik Swensen fra Samfunnsviternes sekretariat og Erik F. Øverland.

Oslo, november 2017

Bakgrunn

Samfunnsviterne hadde inntil forrige landsmøteperiode en arbeidsgruppe for solidaritetsarbeid. Mandatet til gruppa var å utarbeide forslag til solidaritetstiltak som ledd i foreningens arbeid med synlighet, omdømmebygging og samfunnsansvar. Samfunnsviterne har med andre ord tradisjon for å arbeide med denne typen aktiviteter. Arbeidsgruppa konkluderte imidlertid i sin sluttrapport for perioden 2014-2016 med at solidaritetsarbeidet burde videreutvikles som del av en helhetlig strategi for Samfunnsviternes samfunnsansvar. Målet skulle være å kople sammen og synliggjøre i større grad alle sosiale- og miljømessige tiltak, prosjekter og aktiviteter som iverksettes av Samfunnsviterne. Overgangen fra å jobbe med et solidaritetsperspektiv til å satse på samfunnsansvar er godt forankret både i organisasjonens verdigrunnlag og i vedtak fra landsmøtet 2016. I Samfunnsviternes formålsparagraf heter det:

«Samfunnsviterne skal bidra til verdiskapning, innovasjon og bærekraftig utvikling, hvor samfunnshensyn som miljø, arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold, helse og velferd, global rettferdighet og sosial sikkerhet ivaretas.»

I LM-sak 6.16 fra landsmøtet er denne begrunnelsen brukt for å opprette en samfunnsansvarsgruppe:

Solidaritetsansvar nasjonalt og internasjonalt bør etter hovedstyrets vurdering være en del av et helhetlig samfunnsansvar og bør inngå i foreningens øvrige arbeid med synlighet, omdømmebygging, politisk påvirkningsarbeid og samfunnsutvikling. Hovedstyret er også av den oppfatning at arbeidet med samfunnsansvar må være integrert i, og ses i sammenheng med, en helhetlig arbeidslivspolitik. Et trygt og fleksibelt arbeidsliv er en avgjørende forutsetning for bærekraftig samfunnsutvikling, og vice versa. Økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft er derfor en naturlig og viktig del av Samfunnsviternes arbeid med å skape et godt arbeidsliv og synliggjøringen av våre fags betydning for oppgaveløsning og samfunnsutvikling.

Dette har nedfelt seg med følgende formulering i hovedstyrets handlingsplan 2017-2019:

Likeledes blir arbeidet med samfunnsansvar for en bærekraftig samfunnsutvikling, nasjonalt og internasjonalt, viktig for å synliggjøre fagenes betydning. Dette vil samtidig være et ledd i arbeidet med å styrke fagbevegelsens rolle og relevans i samfunnsutviklingen. Med bærekraftig utvikling menes økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål, herunder anstendig arbeid, full sysselsetting, god og inkluderende utdanning, livslang læring, likestilling mellom kjønnene, mindre ulikhet mellom land, rettsvern for alle, innovasjon og økonomisk vekst, samt velfungerende, ansvarlige og inkluderende samfunnsinstitusjoner på alle nivåer

Resultatet av dette arbeidet er denne strategien.

Hva er "Samfunnsansvar"?

Samfunnsansvar har kommet på agendaen i flere store selskaper og virksomheter de senere år, og det er en utbredt forståelse av at dette er en integrert del av selve virksomheten, og ikke bare et middel for å polere overflaten. Samfunnsansvar har også blitt viet større oppmerksomhet fra regjeringen. Siste stortingsmelding om samfunnsansvar ble lagt frem i 2009¹, men det har blitt en økende oppmerksomhet om det siden da. På sine nettsider om samfunnsansvar vektlegger regjeringen fire kjerneområder for hvordan det skal satses på samfunnsansvar:²

- Klima og miljø
- Menneskerettigheter
- Arbeidstakerrettigheter
- Anti-korrupsjon

Regjeringens forventninger tar for øvrig utgangspunkt i og bygger på nasjonale og internasjonale standarder, konvensjoner og rapporteringsnormer. I en strategi for samfunnsansvar for Samfunnsviterne er dette derfor et naturlig utgangspunkt. Arbeidet må knyttes opp mot at Samfunnsviterne er en fagforening. Arbeidslivspolitik og arbeidsrelaterte spørsmål må derfor være en viktig bestanddel. Arbeidet med en strategi for samfunnsansvar må fokusere på hva det er som er styrken til Samfunnsviterne. Omdreiningspunktet må være hva vi som samfunnsvitere kan tilby. Det må speile holdninger i alt organisasjonen gjør, og ikke bare være et skyggedokument. Videre må ideene og det gruppa skal jobbe med være operasjonaliserbart og "befrukte" de andre aktivitetene i regi av Samfunnsviterne. I det følgende skal noen viktige kilder til mulig arbeid med samfunnsansvar utdypes nærmere.

Bærekraft

Ett interessant nedslagsfelt her er fenomenet "bærekraft". Begrepet bærekraft har fått en ny og bredere definisjon de senere år. Mange forbinder det med Gro Harlem Brundtland og «vår felles framtid», der det mer eksplisitt var knyttet til miljøspørsmål. Slik er det ikke lenger. Med FNs nye bærekraftsmål for verden, vedtatt i 2015, er det mulig å si at bærekraft bør og må være selve grunnlaget for en strategi for samfunnsansvar. Dette er nemlig hele verdens handlingsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Bærekraftig utvikling handler

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-10-2008-2009-/id542966/>

² https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/naringslivssamarbeid-i-utlandet/innsikt/naringslivets_samfunnsansvar/id2076260/

om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke *sine*. Bærekraftmålene handler altså ikke bare om klima og miljø, men også om temaer som blant annet livslang læring, likestilling, deltakelse i alle livsfaser, bekjempelse av ulikhet, bærekraftig ledelse og forretningsdrift og smarte byer. Norge har ambisjoner om å ta en ledende rolle i dette arbeidet, og myndighetene og næringslivet er allerede på banen. Det er derfor naturlig at også Samfunnsviterne tar utgangspunkt i, og jobber med, FNs bærekraftsmål som utgangspunkt. FNs bærekraftsmål brukes eksplisitt i handlingsplanen, og som nevnt over har den stor overlapp med hva en samfunnsansvarsstrategi bør inneholde.

Satsingen på samfunnsansvar vil egentlig fremstå som en utvidelse av foreningens øvrige kunnskaps- og arbeidsrelaterte prioriteringer. Aktuelle temaer bør knyttes opp mot nødvendige demokratiske verdier og rammer for et godt og fremtidsrettet arbeidsliv, herunder:

- likestilling
- mangfold
- integrering
- ytringsfrihet
- sikre en demokratisk samfunnsutvikling
- initiativ som kan bidra til fred

Utviklingen av bærekraftige samfunnsløsninger og et godt arbeidsliv er faktorer som henger nøye sammen. Samfunnsansvarsgruppen er dermed også viktig inn i arbeidet for å oppnå gode lønns- og arbeidsvilkår og å fremme medlemmenes faglige og økonomiske interesser.

A. Bærekraftsmålene til FN³

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Land fra hele verden har vært aktivt involvert i arbeidet med å utforme målene, og mer enn åtte millioner mennesker har kommet med innspill i prosessen. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Målene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

³ <http://www.fn.no/Tema/FNs-baerekraftsmaal/Dette-er-FNs-baerekraftsmaal>

Som tidligere nevnt blir bærekraft her vurdert langs langt flere parametre enn det som handler om miljø. De 169 delmålene spesifiserer videre hva som skal oppnås mer konkret. Det er nærliggende å knytte vår aktivitet opp mot mål 4, om utdanning, noe som også gjenspeiles i satsingene som har ligget under i solidaritetsstrategien. Samtidig bør ambisjonsnivået ligge høyt for hva vi som humanister og samfunnsvitere kan bidra med, og flere av målene er således relevante.

FN har også utarbeidet en **Global Compact**⁴ med ti prinsipper som skal være styrende for arbeidet med bærekraft hos bedriftene. Global Compact er i dag verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar med mer enn 8000 deltakere, inkludert mer enn 5300 bedrifter fra 130 land.

Global Compact har to hovedmålsettinger:

- Gjøre de ti prinsippene til en del av forretningsvirksomheten i bedrifter over hele verden
- Fremme aktiviteter og partnerskap som bidrar til å innfri FNs mål om en bærekraftig utvikling.

B. Bærekraftsmålene til OECD⁵

OECD utarbeidet allerede i 1976 retningslinjer for flernasjonale selskapers virksomhet. Organisasjonen har dermed vært en foregangsinstusjon når det gjelder samfunnsansvar i næringslivet. OECDs retningslinjer er det eneste multilateralt anerkjente rammeverket for samfunnsansvar som myndighetene er forpliktet til å fremme. OECDs retningslinjer ble sist oppdatert i mai 2011 og reflekterer FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter fra 2011. Retningslinjene er også i tråd med andre retningslinjer for ansvarlig næringsliv, som for eksempel FNs Global Compact og ISO 26000.

Global compact

Menneskerettigheter:

Prinsipp 1: Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, og
Prinsipp 2: påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettighetene.

Standarder for arbeidslivet:

Prinsipp 3: Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,
Prinsipp 4: sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,
Prinsipp 5: sikre at barnarbeid reelt avskaffes, og
Prinsipp 6: sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes.

Miljø:

Prinsipp 7: Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer,
Prinsipp 8: ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og
Prinsipp 9: oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.

Bekjempelse av korrupsjon:

Prinsipp 10: Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.

⁴ <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

⁵ <http://www.responsiblebusiness.no/retningslinjer/>

Hva skal vi bruke samfunnsansvarsstrategien til?

Samfunnsviterne skal bidra til verdiskapning, innovasjon og bærekraftig utvikling, hvor samfunnshensyn som miljø, arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold, helse og velferd, global rettferdighet og sosial sikkerhet ivaretas. Det er således et mål om at samfunnsansvar skal bli en mer integrert del av samfunnsviternes virksomhet fremover. Som det fremgår av evalueringen for foregående periode og vedtakene i organisasjonen, er det ønskelig at samfunnsansvar innebærer noe mer enn bare solidaritet i tradisjonell forstand.

Som vist over kan en bedrifts samfunnsansvar defineres som en integrasjon av sosiale og miljømessige hensyn i den daglige drift på frivillig basis, utover å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer. For Samfunnsviterne er det helt nødvendig å ha en slik samfunnsfunksjon. Som samfunnsvitere og humanister er vi opptatt av verden rundt oss og det har en selvstendig verdi å engasjere seg mer i samfunnet rundt.

I det følgende skal vi konkretisere hva dette betyr i praksis. Poenget er at samfunnsansvarsarbeidet skal henge sammen med organisasjonens øvrige prioriteringer, og at samfunnsansvar slik sett blir en integrert del av foreningens kjernearbeid.

Hva skal strategien oppnå?

Synlighet:

- Det er viktig for Samfunnsviterne å gjøre organisasjonen kjent både for å bli attraktive for nåværende og potensielle medlemmer. Samfunnsviterne ønsker, gjennom samarbeid med ulike organisasjoner, å synliggjøre aktuelle problemstillinger som har relevans for vårt arbeid med samfunnsansvar.
- Bevisst informasjons- og kommunikasjonsstrategi (kronikkinnlegg, sosiale medier etc.)
- Koordinere aktivitetene med samfunnsansvar med andre strategiske aktiviteter for Samfunnsviterne (konferanser, aktuelle debatter, medlemsmøter, samarbeid om tema for medlemsmøter/temamøter med fylkeslagene etc.)

Synergier:

- Aktivitetene bør ha en merverdi for medlemmene, altså noe utover det som ligger i en solidaritetsstrategi. Synergiene kan være mulighet for deltakelse og engasjement i konkrete aksjoner, kurs og foredrag for medlemmene, eller gjennom medieoppmerksomhet som gagnar både Samfunnsviterne og den aktuelle saken.
- Det vil også være et mål å i større grad invitere våre samarbeidspartnere til å bidra inn i Samfunnsviternes arrangementer og prosjekter for å få et større nedslagsfelt.

Sosial bevissthet:

- Samfunnsviterne har som ambisjon om å være en viktig samfunnsaktør, og sosial bevissthet er noe som må ligge under i planleggingen av all aktivitet. Samfunnsviterne sitter på en unik mulighet til å forme fremtidens diskusjoner da fagene vi representerer skal være med på å forme fremtidens samfunnsutvikling og retning. Valg av samarbeidspartnere og aktiviteter må derfor gjenspeiles i dette. Utfordringen ligger i å gjøre strategien operativ, der aktiviteter og samarbeidspartnere gjenspeiler verdigrunnlaget.

Integrasjon med kjernevirksomhet:

- Den foreliggende samfunnsansvarsstrategien er utarbeidet med tanke på maksimal integrasjon med Samfunnsviternes verdigrunnlag, strategiske prioriteringer og aktiviteter ellers.

Samarbeidspartnere og arbeidet framover

1. Samfunnsviternes arbeid med menneskerettigheter

Samfunnsviterne er svært opptatt av arbeidet med menneskerettigheter. Menneskerettighetene er under press flere steder i verden, og det har en helt grunnleggende verdi for en organisasjon som vår å jobbe aktivt innenfor dette feltet. Arbeidet med menneskerettigheter skal fokusere på prosjekter der Samfunnsviterne kan utgjøre en forskjell, eller aktører som særlig speiler Samfunnsviterne som organisasjon.

1.1. Samarbeid med SAIH om «Akademisk frihet»

Akademisk frihet og ytringsfrihet er viktige verdier for Samfunnsviterne, og organisasjonen har derfor siden 2008 støttet opp om SAIHs internasjonale solidaritetsarbeid. SAIH er en liten solidaritets- og bistandsorganisasjon for studenter og akademikere i Norge, hvor Samfunnsviternes bidrag utgjør en forskjell. Vi har gode erfaringer med dette samarbeidet, og det er derfor naturlig å gå videre med det også innenfor det nye samfunnsansvarsmandatet.

Akademisk frihet blir ofte assosiert med ytringsfrihet, men omhandler også andre elementer som krav om minstelønn, mulighet til å organisere seg og til å forhandle om lønn. Akademisk frihet er også en forutsetning for akademikere og studenter for muligheten til å delta i utvalg og råd slik at de kan påvirke og øve innflytelse over egne institusjoner. Et samarbeid med SAIH dekker derfor de fleste av Samfunnsviternes kjerneoppgaver.

Student Activist Academy

Med "Student Activist Academy" ønsker SAIH å bygge videre på en partnerskapsmodell der de gir direkte støtte til studentbevegelser, men samtidig

arbeider for å nå ut til flere. Det langsiktige målet er å etablere en global studentbevegelse og synliggjøre overgrep mot studenter verden over. Dette er viktig dokumentasjons- og påvirkningsarbeid, som kan gi studentbevegelser rom til å operere i de prosessene de bør være del av.

Første steg gjelder finansiering for å etablere en database der overgrep mot studenter kan dokumenteres. HURIDOCS er et selskap som allerede har etablert en slik software, og det er snakk om å tilpasse dette verktøyet etter SAIHs ønsker. Dette vil være en relativt liten investering, og vil så piloteres i fem land. Med utgangspunkt i dataene som registreres kan SAIH bidra til internasjonale rapporter om dette (slik de gjør i dag) med mer systematisk registrert informasjon og til en lavere kostnad.

Ved å støtte SAIH kan Samfunnsviterne med en ganske beskjeden innsats utgjøre en stor forskjell. Bidraget vårt bør synliggjøres på nettsider og i sosiale medier. I fortsettelsen kan Samfunnsviterne, under samme prosjekt, bidra til utgivelsen av rapporter som er skrevet på bakgrunn av disse dataene.

1.2. Norske Pen

PEN-bevegelsen er et kamporgan for forfattere og andre skribenters rett til ytringsfrihet. Samfunnsviterne samarbeidet med Norsk PEN også i forrige prosjektperiode, og det ble oppnådd gode resultater, spesielt i satsingen på Myanmar. Spørsmål knyttet til ytringsfrihet er helt i kjernen av samfunnsansvarsarbeidet, og med det nye mandatet er et samarbeid med PEN ytterligere aktualisert.

Presset på demokrati og ytringsfrihet har de senere årene rykket nærmere våre egne grenser. Innenfor Europa er situasjonen i Tyrkia spesielt prekær. Vi går derfor inn og støtter et prosjekt i Tyrkia i denne perioden.

Dokuz8NEWS

Dette er et journalistnettverk som driver kvalitetsjournalistikk under svært vanskelige forhold i Tyrkia. Det er for tiden 81 fengslede journalister i Tyrkia, og forholdene blir stadig verre. Dokuz8NEWS har fire hovedoppgaver: produsere nyhetsinnhold, organisere journalisttrening rundt i Tyrkia, være en stemme for de som ikke blir hørt ellers i media, bidra med utstyr til grasrotjournalister. De organiserer også kurs og initierer samarbeid mellom profesjonelle journalister og grasrotjournalister. Situasjonen har forverret seg kraftig siden kuppet i juli 2016, da regimekritiske medier i TV, radio og aviser ble kneblet. Dette har forsterket behovet for grasrotjournalistikk som opererer utenfor disse etablerte kanalene. Internett og sosiale medier har dermed blitt uunnværlige kanaler for frie ytringer. Dokuz8NEWS har følgelig også blitt utsatt for massivt press den siste tiden, og trenger derfor støtte så vel finansielt som moralsk. Av aktiviteter de planlegger framover:

- Etablering av et «newsroom» for å koordinere og faktasjekke nyheter som kommer inn

- Arrangere workshops for å diskutere fremtidens journalistikk og grasrotjournalistikk, knytte internasjonale kontakter
- Medietrening for grasrotjournalister
- Utvikle nettverket av journalister, NGOer og andre grasrotinitiativ for å styrke de demokratiske elementene i det tyrkiske samfunnet

Vi har mottatt en detaljert prosjektbeskrivelse som viser at vi kan få gjort mye med en støtte med relativt beskjeden økonomisk innsats. Gjennom å støtte dokuz8NEWS kan Samfunnsviterne dermed gjøre en forskjell og bidra helt konkret i en situasjon der demokrati og menneskerettigheter presses stadig hardere. Prosjektet er spesielt relevant for Samfunnsviterne fordi journalister som yrkesgruppe er noe medlemmene kan identifisere seg med også når det kommer til utdanningsbakgrunn. I tillegg skjer dette i et europeisk land og en NATO-alliert.

Da dette er en situasjon som pågår nå, vil det være naturlig å følge utviklingen tett med nyhetsoppdateringer og informasjon til medlemmene. Det ligger også potensiale for seminarer/frokostmøter om ytringsfrihet.

1.3. Samarbeid med Amnesty International Norge

Amnesty International er en stor og toneangivende aktør med et verdensomspennende nettverk. Samfunnsviterne ønsker å inngå et samarbeid med dem på områder som vil gagne begge organisasjoner gjensidig. Engasjement fra våre medlemmer vil kunne føre til økt synlighet og støtte til Amnestys arbeid, og det ligger et utstrakt potensial i å samarbeide på mange felter. Informasjon om samarbeidet kan eksempelvis sendes ut i måneds- og kvartalsvise nyhetsbrev. Her kan saker Amnesty jobber med omtales, og også med mulighet for oppdateringer på hvordan det har gått i tidligere saker.

Et samarbeid med Amnesty er også en god plattform for arrangementer i felles regi, noe som kan styrke de to organisasjonenes synlighet og øke potensialet for deltagelse. Vi er i dialog med Amnesty om et samarbeid med lokal forankring, der

midler settes av hos oss og øremerkes til arrangementer på lokalt nivå. Dette kan skape synergier i form av engasjement og medlemsaktivitet rundt i landet. En endelig samarbeidsmodell fastsettes i løpet av 2017.

1.4. Langsiktig samarbeid med Europarådet med fokus på utdanningssektoren

Europarådet er en organisasjon som har stor betydning for en viktige utviklingstrekk vi ser i Europa innenfor felt som menneskerettigheter, arbeid for rettssikkerhet og demokrati. Med sine 47 medlemmer spenner organisasjonens virkeområde mye bredere enn EU. Gjennom Wergelandsenteret, som er plassert i Oslo, arbeider Europarådet med en rekke prosjekter mot skolen og lærerutdanningen, der målet er å utvikle utdanningstilbud om temaene demokrati og menneskerettigheter. Utdanningssektoren har et enormt samfunnsansvar, og Samfunnsviterne har gjennom sin medlemsmasse mye å bidra med her.

Det bør derfor være mulig å få til et konkret samarbeid som både er operasjonaliserbart i en lokal kontekst, men som også har en tydelig samfunnsansvarsdimensjon. Målet i denne sammenheng vil være å prosjektere et samarbeid med Wergelandsenteret, som har stilt seg meget positivt til et slikt samarbeid. Budsjettrammer for dette er det for tidlig å si, men tilleggsfinansiering bør drøftes dersom vi får opp et samarbeid om kurs- og opplæringstiltak.

2. Samfunnsviternes arbeid med anti-korrupsjon, demokrati og ytringsfrihet

2.1. Innmelding i Transparency International

Samfunnsviterne søker medlemskap hos TI da dette er en svært viktig organisasjon som gjenspeiler Samfunnsviternes verdier. Som medlem av TI-Norge bidrar virksomheten til felles

EUROPARÅDET

Europarådet ble **dannet i 1949** i London og er den eldste av de europeiske samarbeidsorganisasjonene. Den har sitt sete i Strasbourg i Frankrike. Norge var en av ti grunnleggere av organisasjonen.

Europarådet består i dag av **47 medlemsland** med til sammen 820 millioner innbyggere.

Som medlem i Europarådet må statene forplikte seg til å respektere **bindende standarder** for menneskerettigheter, rettsstat og demokrati. Europarådet overvåker at disse forpliktelsene overholdes.

Europarådet er **ikke en del av EU**, men alle EUs medlemsland er også med i Europarådet. I tillegg har Europarådet 19 medlemsland som ikke er med i EU (inkl. Russland og Tyrkia).

Europarådet vedtar både konvensjoner og anbefalinger. Europarådet har vedtatt over **215 bindende konvensjoner** innenfor rettslig samarbeid og kriminalitetsbekjemping, menneskerettigheter, lokaldemokrati, kultur, utdanning, helse, sosiale og økonomiske spørsmål.

Et av Europarådets viktigste resultat er vedtakelsen av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon som danner grunnlaget for **Den europeiske menneskerettsdomstolen**. Domstolens rettspraksis har fått stor betydning for utviklingen av menneskerettighetenes stilling i Europa.

innsats for åpenhet, integritet og ansvarlighet i samfunnet for å forhindre korrupsjon og misligheter nasjonalt og internasjonalt.

- TI-Norge tilbyr opplæring, dilemmatrening og innspill til virksomheten.
- TI-Norge kan bistå med rådgivning ved utvikling og forbedring av virksomhetens antikorrupsjonsprogram.
- Medlemmer får invitasjoner til TI-Norges egne arrangementer.
- Deltagelse i utvikling av antikorrupsjonsnettverk.
- Tilgang til relevant informasjon og verktøy for å bekjempe korrupsjon.
- Tilgang til internasjonal ekspertise gjennom TI-Norges sekretariat.

Medlemmene forplikter seg til å praktisere nulltoleranse for alle former for korrupsjon i sin virksomhet og å få på plass egnede tiltak mot korrupsjon.

Det gir et viktig signal at Samfunnsviterne tar utfordringene knyttet til åpenhet og transparens på alvor. I tillegg kan samarbeidet gi muligheter til å generere medlemsaktivitet slik som kurs og seminarer knyttet til TIs arbeid.

2.2. Samarbeid med Faktisk.no

Fremvekst av ekstreme miljøer, spredning av falske nyheter og «fake science» er aktuelle problemstillinger i vår tid. Demokrati kan med andre ord ikke tas som en selvfølge. Et demokratisk sinnelag er på vikende front mange steder i verden og tilliten mellom borgerne og til samfunnsinstitusjonene trues. Tillit, demokrati og samfunnsdebatt er derfor viktige fokusområder for fagforeninger. Dette var også temaet på årets Samfunnsviterkonferanse «Premiss 2017: Kampen om sannheten».

Samfunnsviterne er i dialog med Faktisk.no, et nyetablert initiativ som tar for seg faktasjekk i offentligheten. Faktisk.no jobber med å faktasjekke nyheter og har allerede etablert seg som en viktig aktør i samfunnsdebatten. Faktisk.no har foreløpig fått støtte fra Fritt Ord, men vil trenge flere ben å stå på fremover. De ønsker derfor å utvide sin portefølje med aktiviteter som kan understøtte kjerneaktiviteten. En aktuell mulighet er at Faktisk.no tilbyr kurs som kan være aktuelle for våre medlemmer. Vi sonderer også muligheten for å samarbeide om å utvikle stipendordninger.

2.3 Demokratisering, falske nyheter, falsk vitenskap og korrupsjon

Samfunnsviterne ønsker å samarbeide med forskningsinstitusjoner og andre aktører som jobber med problemstillinger knyttet til falske nyheter. Det er ikke landet noe samarbeid her foreløpig, men vi utreder muligheten for å samarbeide med NUPI HSN, Chr. Michelsens institutt (U4) eller andre aktører her. Samfunnsviterne kan være en ikke-akademisk partner i slike forskningsprosjekter.

3. Samfunnsviternes arbeid med et bærekraftig arbeidsliv

3.1 EØS-midler til prosjekter innenfor trepartssamarbeid og ansvarlig arbeidsliv

Evalueringsrapporten fra forrige periode viser at norske arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner har spilt en viktig rolle for resultatene som er oppnådd i 13 land i Sør- og Sentral-Europa. Det er skapt økt forståelse for trepartssamarbeid og prinsippene for anstendig arbeid.⁶ Nye midler vil bli utlyst i perioden og gir en mulighet for å bidra internasjonalt med kjernevirksomheten til Samfunnsviterne. Formålet med EØS-midlene er å opprette bilaterale kontakter mellom Norge og europeiske land som omfattes av EØS-avtalen. Her vil vi starte med å sonde muligheten for å få EØS-midler til slike prosjekter, og ikke minst undersøke hvilke typer søknader som kan være effektive her. Et samarbeid med arbeidslivsutvalget kan være aktuelt i den sammenheng. Andre mulige finansieringskilder bør også vurderes, samt om vi har søsterorganisasjoner i andre nordiske land vi kan samarbeide med.

Dette er en typisk oppgave som krever langsiktig prosjektering, og for å sørge for mulig og effektiv gjennomføring, må det nedsettes en liten prosjektgruppe som kan dra dette videre.

3.2 Hope for Justice

Hope for Justice Norge (fra nå HFJ) er et utspring fra en internasjonal organisasjon med kontorer i England, Skottland, USA og Kambodsja. Siden 2007 har HFJ arbeidet for å bekjempe menneskehandel ved å arbeide med opplæring, etterforskning, juridisk assistanse og sosiale tjenester, i samarbeid med offentlige etater og etablerte hjelpetiltak. HFJ har gjennom sine gode resultater og samarbeid vist seg å være en ressurs for det britiske velferdssystemet ved at de fyller gap mellom offentlige instanser, samt mellom offer og påtalemyndighet.

HFJ Norge startet opp i 2015, etter grundige undersøkelser og økonomiske forberedelser. Det norske kontoret til HFJ ligger i Stavanger.

HFJ Norge arbeider med å:

- hjelpe mennesker ut av prostitusjon og slaveri
- øke kunnskapen om menneskehandel i Norge, slik at flere ofre kan identifiseres, samt redusere etterspørsel etter prostitusjon
- tilby rehabilitering gjennom skole, arbeidstrening, bolig, traumebehandling og oppfølging, som blir skreddersydd etter hvert offers behov.

For å øke kunnskapen om menneskehandel arrangerer HFJ kurs hvor deltakerne lærer typiske tegn på menneskehandel og får eksempler på korrekte alternativer for handling hvis det havner i situasjoner der de opplever at de må reagere.

Hovedmålgruppen for disse kursene er mennesker som med stor sannsynlighet kan komme i kontakt med mulige ofre for menneskehandel, men som ikke nødvendigvis har tilstrekkelig kompetanse til å identifisere ofre. Dette kan inkludere, men er ikke

⁶<https://www.regjeringen.no/contentassets/17c16170595b473ab59c7edc5c0208a7/reviewofdecentworkandtripartitedialogue.pdf>

begrenset til, ansatte i politi, NAV, akutt helsetjeneste, asylmottak, flyktningmottak, uteseksjoner, tollvesen, vektertjeneste, barnevern og arbeidstilsyn.

I et samarbeid mellom Samfunnsviterne og HFJ Norge kan disse kursene tilbys til Samfunnsviternes medlemmer. For eksempel kan lokallagene få mulighet til å arrangere et kurs for sine medlemmer årlig eller man kan gjøre det som en del av ulike større arrangementer. I tillegg til å få tilbud om kurs vil Samfunnsviternes medlemmer kunne bli holdt oppdatert på domfellelser i straffesaker som blir ført i samarbeid med HFJ Norge.

3.3 Tvangsarbeid og organisasjonsfrihet

Den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen (ILO) anslår at rundt 40 millioner arbeidere på verdensbasis er ofre for moderne former for slaveri. 25 millioner av disse er i tvangsarbeid, og kvinner og barn er spesielt utsatt. Gjennom kjøp av varer og tjenester og gjennom samarbeidspartnere i globale leverandørkjeder, risikerer mange av oss å komme i berøring med tvangsarbeid. Samfunnsviterne ønsker å bidra til økt bevissthet rundt temaet blant medlemmene og i samfunnet for øvrig. Videre vil vi fremme arbeidernes rett til å organisere seg og forhandle kollektivt, noe som er grunnleggende for å skape varig forbedring i arbeidsforholdene i globale leverandørkjeder. Samfunnsviterne ønsker å inngå samarbeid med organisasjoner som jobber for å bekjempe slaveri og tvangsarbeid og for å fremme organisasjonsfrihet globalt. Det er ikke avgjort hvilke organisasjoner som vil passe best som samarbeidspartnere, men vi utreder muligheten for å samarbeide med Initiativ for etisk handel og Framtiden i våre hender på disse områdene.

Det settes følgelig ikke av midler på budsjettet i denne omgang, men samarbeid med disse aktørene kan både tas fra samfunnsansvarspostene «miljø» og «ad hoc» hvis vi finner egnede partnere og prosjekter.

4. Samfunnsviternes arbeid med bærekraft og miljø

4.1. Sustainability HUB

Samfunnsviterne innledet allerede i forrige periode et samarbeid med Sustainability HUB (S-HUB). Dette er et nettverk som skal koordinere ulike bærekraftsinitiativ i Norge.

Sustainability HUB Norway er en politisk og religiøst nøytral forening som ønsker å fremme et bærekraftig og innovativt samfunn, samt bidra med å påvirke politikken på bærekraftsområdet fremover.

S-HUB ønsker å være med å forme framtidens arbeids-, nærings- og samfunnsliv i tråd med FNs bærekraftsmål. S-HUB mener Norge trenger en omstilling av nærings- og arbeidslivet i denne retningen, og vil gå foran i å bidra til at denne transformasjonen skjer i praksis. Samfunnsviterne kan dra nytte av samarbeidet med S-HUB i sitt politiske påvirkningsarbeid.

Samfunnsviterne har spilt en helt sentral rolle i forprosjektet med planleggingen av Sustainability HUB Norway – som støttespiller og finansiell partner høsten 2016. S-HUB ble startet som nonprofit-forening 1. mars 2017. I løpet av relativt kort tid har de fått på plass et styre og initiert en rekke arrangementer. Det er allerede mange involverte parter og flere arrangementer rundt i landet. Ikke minst er de viktige som en aktør med et stort nettverk som gjør mulighetene mange for medlemmene til å delta i ulike aktiviteter og fora. Samarbeidet med S-HUB vil bestå av følgende komponenter:

a. Oppstartspartner

På grunn av historikken og Samfunnsviternes framtidsrettede tankesett, er S-HUB villige til å invitere Samfunnsviterne med til å være formell oppstartspartner (Founding Partner) av Sustainability HUB Norway.

Oppstartspartnerskap mellom S-HUB og Samfunnsviterne innebærer et toveis samarbeid fra 2017-2019. Et slikt partnerskap skal støtte oppbygningen av S-HUB, men samtidig bygge opp Samfunnsviternes kompetanse på bærekraft, samfunnsansvar og fremtidens arbeidsliv.

Et oppstartspartnerskap vil profilere Samfunnsviterne som oppstartspartner og medstifter av Sustainability HUB Norway, med store profilerings- og synlighetsmuligheter inn mot nærings- og organisasjonsliv i Norge.

Per i dag har Storebrand gått inn som oppstartspartner.

b. Effekt av partnerskap

S-HUB vurderer Samfunnsviterne som en svært viktig bidragsyter og at et samarbeid kan ha en klar utløsende effekt i en tidlig oppstartfase.

S-HUB skal være Norges fremste kompetansedelingsarena og tenketank for bærekraftig ledelse og forretningsdrift. FNs bærekraftsmål står sentralt i dette arbeidet, og mål #17 heter nettopp «Samarbeid for å nå målene». I 2018 lanserer S-HUB et arbeid med bærekraftsmålene, eksponentiell teknologi og framtidens samfunn. Dette ønsker Samfunnsviterne å være en del av.

S-HUB ønsker å nedsette en egen ekspertkomité/mini-tenketank i samarbeid med Samfunnsviterne for å diskutere nye modeller for hvordan akademikere i Norge kan tenke karriere der mening og profesjonell kompetanse går hånd i hånd, samt gjennomgå hvorvidt dagens «siloorienterte» organisering av akademikere er hensiktsmessig.

c. Innholdsproduksjon

Arrangementer

S-HUB planlegger en rekke arrangementer for 2017-2019 med gjennomgående vekt på å heve kunnskapen om hvordan jobbe med bærekraft i praksis, og med en rekke forskjellige bærekraftstemaer for ulike funksjoner i bedrifter og organisasjoner (konferanser, seminarer, workshops, rundebordssamtaler, ekspertgrupper).

Digitalt Innhold

S-HUB mobiliserer bedrifter, organisasjoner og individer med bærekraftsinteresse og ønske om en karriere med mening. En epostliste eksisterer allerede med nesten 1000 individer, månedlige nyhetsbrev som går ut til 480 personer, internt Facebook-community på 450 individer, en nettside med tusenvis av sidevisninger i måneden allerede og ellers mange følgere på Twitter og Facebook. Dette må anses som en god start etter kun et halvt år drift.

Nettsiden til S-HUB har en kombinasjon av nyheter, kalenderoversikt over bærekraftsarrangementer i Norge, jobbportal for bærekraftjobber og en ny del med nyttige ressurser og rapporter.

Potensialet for å nå ut til engasjerte personer og bedrifter i hele Norge er svært stort gjennom digitale flater og historiefortelling i kombinasjon med fysiske arrangementer. Dette ønsker de å videreutvikle i samarbeid med Samfunnsviterne og andre partnere.

Programmer, prosjekter og rapporter

S-HUB jobber med å utvikle lederutviklings- og mentorprogram på bærekraftig ledelse i samarbeid med flere partnere (fra 2019).

S-HUB ser også på muligheten for å være en katalysator for å iverksette flere samarbeidsprosjekter innen bærekraft i Norge, og har en lang rekke partnere som er interessert i dette.

På medlems- og partnermøte 24. oktober la S-HUB fram årets «State of Sustainability»-rapport, en undersøkelse blant 130 norske bærekraftsdirektører om deres fokusområder, utfordringer og muligheter. Dette skal etter planen bli en årlig undersøkelse og gjerne bygges ut. S-HUB ønsker også å iverksette flere undersøkelser og studier på sikt, gjerne i samarbeid med andre aktører – forutsatt ressurser tilgjengelig.

4.2. Klima, miljø og teknologi

Klima og miljøspørsmål er eksistensielle utfordringer for menneskeheten som påvirker alle samfunnsområder. Fremtidens arbeidsliv er derfor også nødt til å være grønt. Samfunnsviterne har her en unik mulighet til å gjøre en forskjell gjennom sitt engasjement ved å støtte prosjekter som kombinerer miljø og klima med nye teknologier, grønne arbeidsplasser, etisk handel – eller en kombinasjon av disse. Arbeidsgruppen har enda ikke landet på samarbeidspartnere, men er i dialog med flere aktører som arbeider i dette skjæringspunktet, og vil komme tilbake med mer informasjon når dette er klart. Aktuelle kandidater kunne være:

- Initiativ for etisk handel (også nevnt i 3.3 over)
- Framtiden i våre hender
- Forum for utvikling og miljø

5. Ad-hoc støtte

I tillegg til å jobbe med de strategiske og langsiktige samarbeidspartnerne, må det ligge en mulighet for å støtte prosjekter utenfor den offisielle strategien. Dette kan være prosjekter som TV-aksjonen eller ved katastrofer som Samfunnsviterne ønsker å støtte på kort varsel. Vi har bevilget 50 000 kroner til TV-aksjonen i år, samt 30 000 til ofre for ekstremvær kanalisert gjennom Leger uten grenser.

6. Oppsummering

	Realiserbare tiltak på kort sikt	Langsiktige tiltak
Trenger få ressurser	<ul style="list-style-type: none">- SAIH- Norske P.E.N- Transparency International- Hope for Justice- Ad-hoc støtte- (Amnesty)	<ul style="list-style-type: none">- Klima, miljø og urbanitet- Demokratisering, falske nyheter og korrupsjon- Tvangsarbeid og organisasjonsfrihet
Trenger en del ressurser/tilleggsfinansiering	<ul style="list-style-type: none">- S-HUB- Faktisk.no- Amnesty	<ul style="list-style-type: none">- Samarbeid med Europarådet- EØS og ansvarlig arbeidsliv

Vedlegg 1:

FNs bærekraftsmål

De 17 bærekraftsmålene er som følger:

1. Utrydde alle former for fattigdom i hele verden
2. Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk
3. Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder
4. Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle
5. Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling
6. Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle
7. Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle
8. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle
9. Bygge robust infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon
10. Redusere ulikhet i og mellom land
11. Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige

12. Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre
13. Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem*
14. Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling
15. Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold
16. Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer
17. Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Vedlegg 2:

Bærekraftsmålene til OECD

Overordnede retningslinjer. Selskaper forventes å opptre i tråd med lover og normer lokalt, samt å vurdere, forebygge og håndtere brudd på menneskerettigheter og arbeidsrettigheter, miljøskader og bestikkelser som følge av egen virksomhet, hos leverandører og andre forretningsforbindelser.

Offentliggjøring av opplysninger. Selskaper forventes jevnlig å offentliggjøre informasjon om drift og resultater, samt å vise at de tar ansvar for temaene i OECDs retningslinjer i tråd med de høyeste tilgjengelige standardene for åpenhet og rapportering.

Menneskerettighetene. Staten har ansvaret for å beskytte og håndheve menneskerettighetene. Selskaper forventes å respektere menneskerettighetene, og å forebygge risiko for brudd og håndtere faktiske brudd på menneskerettighetene i egen virksomhet og i leveransekjeden gjennom aktsomhetsvurderinger.

Sysselsetting. Selskaper forventes å respektere arbeidstakeres rettigheter, samarbeide med de ansattes representanter, motarbeide diskriminering og bidra til avskaffelse av barnearbeid og tvangsarbeid.

Miljøvern. Selskaper forventes å forebygge, håndtere og redusere negative miljøkonsekvenser av virksomheten, blant annet gjennom miljøstyringssystemer. Dette er et ansvar, men også en forretningsmulighet.

Bestikkelser og pengeutpressing. Selskaper er viktige aktører i kampen mot korrupsjon gjennom programmer og tiltak for internkontroll med sikte på å forebygge og avdekke bestikkelser.

Forbrukerinteresser. Selskaper forventes å utvise god markedsførings- og reklameskikk, og sikre at varer og tjenester som tilbys er trygge og av god kvalitet.

Vitenskap og teknologi. Gjennom overføring av nye teknologiske løsninger mellom land, bidrar selskaper til økonomisk og sosial utvikling. Næringslivet spiller også en viktig rolle i å utvikle samfunnets evne til nyskaping.

Konkurransen. Hensikten med et lands konkurranselovgivning er å bidra til velfungerende markeder som fremmer velferd og økonomisk vekst. Selskaper forventes å opptre i samsvar med slik lovgivning og avstå fra konkurransebegrensende aktiviteter.

Beskatning. Selskaper forventes å bidra til vertslandets økonomi gjennom blant annet å betale skatt i tide og unngå å flytte inntekter fra en del av konsernet til en annen for å oppnå urettmessige skattefordeler.